

Тимошук Г. В.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

Рефлексія як фактор формування професійної компетентності

timoshchukann@gmail.com

Вступ. У сучасній психолого-педагогічній літературі попри широке використання поняття «рефлексія», воно не завжди визначається як фактор формування професійної компетентності. Але саме зараз, в умовах переходу освітнього процесу на нові компетентнісні стандарти, це питання набуває особливого значення.

Окрім того, актуальність рефлексійної компетентності полягає ще й в тому, що саме вона та її механізми в сукупності сприяють формуванню відповідної системи професійно-ціннісних орієнтацій, визначають стратегію розвитку майбутніх фахівців.

Людина двадцять першого століття повинна самостійно приймати відповідальні рішення, чого вимагає й сучасний стан соціально-економічного розвитку в Україні. Зрозуміло, що це потребує від педагогічної теорії та практики методологічного та прикладного обґрунтування механізмів формування професійної компетентності якісно-нового рівня, одним із факторів формування якої є рефлексія.

Необхідність включення у науковий аналіз зазначеної категорії особливо важлива у тому контексті, що вона сприяє кращому розумінню фахівцем свого внутрішнього світу, а отже – сенсу професійної діяльності. Не менш важливим є й твердження щодо актуальності інноваційних можливостей для рефлексії в системі вищої освіти як особливого простору для реалізації творчого підходу.

Метою представлених матеріалів є висвітлення сутності рефлексії як фактору формування професійної компетентності.

Методи дослідження: загальнонаукові (аналіз психолого-педагогічної літератури відповідної тематики); емпіричні (спостереження за здобувачами освіти).

Отримані результати. Професійна компетентність є провідним когнітивним компонентом підсистеми професіоналізму діяльності, що розширює систему знань, умінь і навичок, а отже дозволяє виконувати професійну діяльність на високому рівні у складних мінливих умовах.

Слід зазначити, що спочатку рефлексія розглядалася у філософії у контексті самопізнання та самоаналізу власного досвіду на основі трактувань проблем символів, знаків, мов, текстів, наразі – як форма теоретичної діяльності соціально розвиненої людини, що розкриває специфіку її духовного світу та визначає індивідуальний стиль діяльності, зокрема й професійної, є підґрунтям особистісно-професійного розвитку.

У структурі зазначеної категорії вітчизняні науковці [1] виділяють рефлексію викладачем і рефлексію здобувачем освіти; за формою діяльності її поділяють на фронтальну, індивідуальну, групову та колективну.

Рефлексія є основою й вдосконалення педагогічної майстерності сучасного викладача, механізмом становлення його професійної свідомості.

Рефлексивна діяльність учасників освітнього процесу здатна відобразити їхнє критичне та образне мислення, віддзеркалити здатність аналізувати, узагальнювати, виявляти свою позицію, наводити оціночні судження, а загалом – спроможна здійснити комплексний розвивальний ефект [1].

Методом спостережень за здобувачами вищої та післядипломної освіти на базі НФаУ встановлена дієвість реалізації рефлексії засобом сервісів Mentimeter, Kahoot!, за допомогою віртуальних дошок Miro, Padlet та ін.

Слід зазначити, що 14.12.2023 р. викладачами кафедри педагогіки і психології ІПКСФ НФаУ було також проведено вебінар «Цифрові сервіси для індивідуальної та колективної рефлексії» (<https://www.youtube.com/watch?v=pph9mZ8TP1c>), під час якого було розглянуто сутність і різновиди рефлексії та надано практичні рекомендації щодо оволодіння вміннями й навичками використання сучасних цифрових сервісів для індивідуальної та колективної рефлексії учасників освітнього процесу в умовах вимушеного дистанційного навчання, а також безпосередньо під час аудиторних занять.

Висновки. Таким чином, рефлексія є фактором формування професійної компетентності майбутніх фахівців, рушієм для подальшого розвитку суб'єктів освітнього процесу. Рефлексивна діяльність у вищій школі сприяє розвитку аналітичного мислення, розкриттю творчого потенціалу та формуванню професійної самосвідомості та самовдосконалення.

Список використаної літератури:

1. Лутаєва Т. В., Артюх Т. О. Рефлексія в дистанційному навчанні : дієві методики та прийоми. *Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів : теорія і практика : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 16-18 березня 2023 р.).* Х. : ХНПУ ім. Г. С.Сковороди, 2023. С. 237-240.